

methods, means, normative and methodical materials for gathering, accumulation, processing and analysis of data with the aim of justification and making of decisions. It has been found out, that scientists divide the information analytics into directions, levels, kinds of works, which are represented with two components: informational and analytical. It is determined that the main principles of information analytics are the following: forming the purpose of research, creation of the conceptual construct, assurance of information; revealing the essence of facts; determination of reasons and consequences; consideration of historical development and national character; definition of development tendencies; formation of conclusions and recommendations; feedback. It is proved that the following methods are used in the process of information analytics: general scientific methods, methods of empirical researches, informational and predictive methods, methods of creating informational products and methods of informational user service. General scientific methods include analysis, synthesis, abstracting, generalization, comparison; methods of empirical researches include sociological methods, questioning, observation, experiment, statistical analysis; informational and predictive methods consist of cognitive mapping, modeling, expert assessment; methods of creating informational products include bibliographing, abstracting, fragmenting, creating survey information; methods of informational user service include methods of current informing, methods of inquiry service. It is also determined, that information analytics is a process in the field of management, which provides searching, gathering, processing and presentation of information in an appropriate form. Information analytics is a part of mental work (it includes operations of perceiving, processing and releasing information) and inquiry service (processes of creation, execution, gathering, analytical and synthetic information, searching, keeping and organization of using information). Assessment of information analytics efficiency confirms the urgency of the research as well as the necessity of purposeful training of future education managers to its application.

Keywords: education manager, information analytics, information activity, analytical activity.

Подано до редакції 16.06.14

УДК: 32:37

В. М. Заплатинський

АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ ШКОЛЯРІВ ТА СТУДЕНТІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ, ЗДОРОВ'Я ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ЗМІНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИНИКНЕННЯМ ВІЙСЬКОВИХ ЗАГРОЗ

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідних змін у змісті освіти, зокрема шкільної, з безпеки, цивільного захисту та здоров'я людини, що пов'язані з негативною соціально-політичною та військовою ситуацією в Україні. У статті проаналізовано зміст програм з «Основ здоров'я» та «Захисту Вітчизни» для шкіл України. На основі аналізу програм та комплексу сучасних небезпек і рівня їх ризиків запропоновано внести зміни до програми. Зміни враховують сучасну складну соціально політичну обстановку, що склалась в Україні у зв'язку з діяльністю терористичних угруповань та проведенням антитерористичної операції та високого ризику розширення військових дій.

Ключові слова: основи здоров'я, захист вітчизни, безпека життєдіяльності, навчальна програма, освіта, школа.

Постановка проблеми. Складна соціально-політична та військова ситуація в Україні, пов'язана з військовими діями на сході України загрожує життю та здоров'ю численній кількості людей, які проживають на територіях, де йдуть військові дії і на територіях, де такі дії можуть розгорнутися згодом. Тому людям, а особливо дітям та молоді, потрібні специфічні знання для виживання в умовах кризи, пов'язаної з військовим конфліктом. Така ситуація вимагає швидкого реагування Міністерства освіти і науки України з метою оперативної зміни змісту курсів, які стосуються збереження життя і здоров'я як у школі, так і у вищих навчальних закладах. Ці знання та навички дадуть змогу зменшити специфічні ризики, що виникають під час надзвичайних ситуацій військового характеру та ситуацій прямо і опосередковано спровокова-

них ними, починаючи від враження босприпасами аж до конфліктів, що виникають на політичному підґрунті.

Наприкінці 2013 року ситуація в Україні почала характеризуватися підвищеним напруженням в соціальній сфері та на політичному терені. Події, що відбулись на Майдані наприкінці 2013 та на початку 2014 року, дозволили різним групам людей поглибити нестабільність, яка призвела до від'єднання та анексії Криму Росією, створення псевдо республік на території Донецької та Луганської областей. Подальший розвиток ситуації характеризувався переходом до військового конфлікту на території Луганської та Донецької областей, яка отримала назву АТО (антитерористична операція). Соціально-політична ситуація в деяких інших областях та містах України в цей час теж

характеризувалась певним рівнем нестабільності, проте суттєво не виходила з під контролю.

Така ситуація вимагає від пересічних громадян знань, яких вони не потребували в умовах миру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Те, що такі знання необхідні, наразі, ні в кого не викликає сумніву. Але виникає запитання хто, де і як буде проводити навчання, на якій основі, хто буде його фінансувати. На сьогодні серйозний аналіз необхідних компетенцій у зв'язку з військовою ситуацією проведений не був. Автори пишуть, що сьогодні багато з українських юнаків і чоловіків не підготовлені до військової боротьби, не вміють ані користуватися зброєю, ані надавати першу допомогу при пораненнях тощо.

У газеті «Вести» №145 (307) від 18 серпня 2014 була надрукована стаття щодо доповнення у змісті навчання школярів та студентів. Зокрема, йшлося про те, що потреби часу вимагають знань про поведінку в умовах бойових дій, знання про поведінку з вибухонебезпечними предметами тощо. Проте, де, хто і як буде змінювати чи доповнювати це навчання, не йшлося. Міністерство освіти і науки України у своєму листі № 1/12-6406 від 12.09.2014 «Щодо укомплектування кабінетів предмета «Захист Вітчизни» в школах навчальною зброєю, муляжами зброї та боєприпасів, засобами індивідуального захисту (протигази)» просить Міністерство оборони України сприяти у даному питанні. Але, поряд з тим, спеціального листа до шкіл України щодо покращення викладання предметів з безпеки, цивільного захисту та захисту Вітчизни поки що не надходило.

На початок 2014-2015 навчального року UNICEF разом з Державною службою цивільного захисту та Міністерством освіти і науки України виготовило плакат та буклет в форматі А4 щодо небезпеки мін та боєприпасів. Ці заходи не можуть суттєво покращити ситуацію з викладанням предметів з безпеки, здоров'я та цивільного захисту.

Виклад основного матеріалу. Редукція освіти з компетенцій, необхідних в умовах військових ситуацій чи ситуацій, що наближається до військової, відбулася у зв'язку з пацифістськими настроями, що були у суспільстві та відповідно у системі освіти України. Редукція освіти з питань безпеки для умов військового часу відбувалася поступово, спочатку скорочувалась кількість годин на вивчення даних питань, потім почали зникати специфічні кафедри, зокрема, зникли кафедри медичної підготовки, де студенти, а переважно студентки, набували фаху «медична сестра» поряд із здобуттям вищої освіти. Хлопці в переважній більшості навчалися на військових кафедрах, здобуваючи військову спеціальність та отримували офіцерські звання. В процесі редукції військових кафедр у вищих навчальних закладах поменшало, а навчання на них стало не обов'язковим.

У школі курс допризовної підготовки був замінений на «Захист вітчизни», що за змістом не суттєво

відрізнявся від попереднього. Проте, реалізація навчання з даного предмету заслуговує на краще. Набуття компетенцій з питань першої допомоги учнями вивчається в 10-11 класах, проте, як і раніше пропонується для дівчат, не зважаючи на те, що дані знання необхідні в однаковій мірі обом статям. Практика дорожньо-транспортних пригод та військових дій показує, що у переважній більшості випадків чоловіки надають першу допомогу. Первісна ідея підготовки медичних сестер потребує значного збільшення часу на підготовку. Сьогодні більшість першокурсників, що приступають до вивчення курсу безпека життєдіяльності у вищих навчальних закладах, не в змозі відтворити навіть ті знання та вміння, які задекларовано у Державному стандарті та відповідних програмах шкільних дисциплін.

На відміну від України, в Російській федерації у старшій школі курс допризовної підготовки не просто змінив назву на «Безпека життєдіяльності», але й зазнав значних змін. Поряд з вивченням військової підготовки для російських учнів пропонується тематика, пов'язана із здоровим способом життя, небезпеками повсякденного життя тощо.

Проаналізуємо, що ж вивчають сьогодні учні українських шкіл з питань безпеки людини. [1].

Освіта з питань безпеки та здоров'я починається ще в дошкільних закладах [2]. Разом з тим, такого системного структурування інформації, як для шкільної ланки освіти, в дошкільній освіті ще немає. Усі програми дошкільного виховання містять певну інформацію щодо здоров'ятворення, однак уся вона стосується переважно тематики гігієни, рухового режиму, загартовування та деякі питання безпечного поведіння малюків.

У початковій школі формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки формується в рамках курсу "Основи здоров'я" та інтегрується частково у зміст інших предметів інваріантної та варіативної складових типових навчальних планів [3]. Обсяг навчання становить 1 годину на тиждень відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти [2]. У 2004 році був затверджений Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти [4], відповідно до якого школярі 5-9 класів у предметі "Основи здоров'я" вивчають питання здоров'я, загальної безпеки та безпеки в надзвичайних ситуаціях. Предмет «Основи здоров'я» було трансформовано з предмету «Основи безпеки життєдіяльності». У старшій школі вивчення питань безпеки та цивільного захисту включено в курс "Захист Вітчизни" [5].

У 2011 році Кабінет Міністрів України затвердив нові стандарти початкової освіти [6], згідно з якими на вивчення основ здоров'я та фізкультури відводиться 4 години на тиждень. Зміст освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура» у початковій школі визначається двома змістовними лініями: здоров'я і фізична культура.

Згідно з новим Державним стандартом базової і

повної середньої освіти, також затвердженому в 2011 році [7], зміст цієї галузі визначається вже п'ятьма змістовними лініями, а саме: здоров'я, фізична культура, безпека життєдіяльності, захист вітчизни і цивільна оборона.

Кількість годин для вивчення вищевказаних питань у базовій школі (5-9 класи) дещо зросла з 17,5 до 20 годин, іншими словами з 3,5 години на тиждень до 4 годин на тиждень. У старшій школі (10-11 класи) кількість годин на тиждень не змінилася, але у зв'язку з переходом з 12 літньої на 11 літню освіту і скасуванням 12 класу 105 годин на вивчення питань безпеки, здоров'я і фізичної культури були втрачені.

Зазначений Державний стандарт впроваджено в частині базової загальної середньої освіти з 1 вересня 2013 року, а в частині повної загальної середньої освіти буде впроваджено з 1 вересня 2018 року.

У шкільному курсі «Основи здоров'я», що трансформувався з курсу «Основи безпеки життєдіяльності», кардинально змінилися підходи до викладення низки питань з безпечносних на валеологічні. Якщо не будуть враховані тенденції розвитку науки про безпеку життєдіяльності людини (securitologia) та не зроблені суттєві корегування Державного стандарту, а потім відповідно й програм, курс розвиватиметься все з більшим та більшим нахилом до валеології (що хоч само по собі й не погано), але буде втрачена інтегрованість, яка в затвердженому варіанті стандарту та програми практично почала втрачатися. Адже за назвами та структурою стандарт та програма зорієнтовані не на безпеку та здоров'я в оптимальному співвідношенні, а здебільшого на здоров'я. Питання здоров'я у стандарті та програмі включає в себе питання безпеки, а не навпаки, як це прийнято в наукових колах. Наприклад, структурування змісту інтегрованого курсу «Основи здоров'я» здійснено через виокремлення таких наскрізних змістових ліній: життя і здоров'я людини, фізична складова здоров'я, соціальна

складова здоров'я; психічна і духовна складова здоров'я. Вочевидь, питанням безпеки життєдіяльності при такій структурі відводиться другорядна місія. Таким чином, питання безпеки поступово можуть бути зведені до невиправданого мінімуму, що не впливатиме на покращення ситуації з повсякденним дитячим та дорослим травматизмом та смертністю у нашій державі.

Для детального аналізу звернемося до проекту нової програми з предмету основ здоров'я для 5-9 класів, опустивши аналіз програми молодших школярів та дошкільнят. Мета інтегрованого предмета «Основи здоров'я» задекларована у всеукраїнській програмі: «формування в учнів свідомого ставлення до свого життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, життєвими навичками безпечної для життя і здоров'я поведінки.» [8], тобто практично охоплює велике число можливих ситуацій, адже всі, навіть теоретично, досягнути неможливо в одному курсі.

На вивчення питань безпеки та здоров'я протягом 5-9 класів відводиться 139 годин. За структурою в курсі більш-менш збалансовано вивчаються питання як безпеки життєдіяльності, так і валеології, відповідно 61 та 67 годин, за 11 резервних годин. Проте, варто відмітити, що такий поділ досить умовний, у зв'язку з тим, що значна частина питань розглядаються валеологічною наукою і наукою про безпеку життєдіяльності. У 5 класі з 35 годин виключно питанням безпеки присвячено близько 12 годин, а з врахуванням гігієнічних та медичних небезпек та небезпек, пов'язаних із погіршенням здоров'я, до 16 годин. На рис. 1 наглядно демонструється співвідношення годин на вивчення різних питань здоров'я та безпеки у 5 класі школи. Як бачимо, між змістовими лініями існує суттєвий дисбаланс, пов'язаний з тим, що питання безпеки включені до соціальної складової здоров'я та у тематику життя та здоров'я людини.

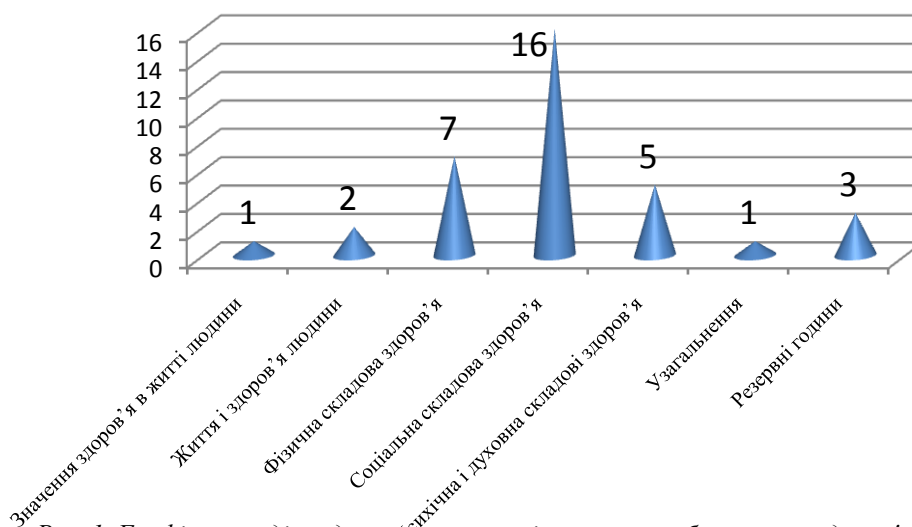

Рис. 1. Графік розподілу годин на вивчення різних питань безпеки та здоров'я

На рис. 2 приведено приблизний розподіл темики з безпеки у курсі «Основи здоров'я» (5 клас). Згідно розподілу на кожну з тем виділяється 1 година часу, що, звісно, достатньо для ознайомлення учнів з можливими небезпеками, але не дозволяє сформувати більш-менш суттєві навички поведінки в небезпечних ситуаціях.

У 6 класі безпеці присвячено від 12 до 16 годин, у 7 класі з 12 годин, які присвячені питанням безпеки, у т. ч. профілактиці наркоманії, ВІЛ/СНІДу тощо, питанням безпеки повсякденного травматизму відведено не більше 3-4 годин навчального часу. У 8 та 9 класах взагалі на вивчення курсу відводиться по 17 годин. У 8 класі трохи більше половини часу присвячена питанням безпеки, тоді як у 9 класі – тільки 4 години, а, враховуючи питання профілактики ВІЛ/СНІДу та шкідливих звичок, до 7 годин. У цілому для учнів за 5 років з 25500 годин активного часу (весь час не зайнятий сном) профілактика безпеки здійснюється протягом 61 години, тобто 0,24% всього часу, а весь інтегрований курс "Основи здоров'я", що складає 139

годин, займає 0,54% всього часу, під час якого так чи інакше йде цілеспрямоване позитивне формування підлітка до питань його безпеки, здоров'я, протидії розвитку шкідливих звичок тощо. Зрозуміло, що без поєднання з іншими виховними заходами, підтримки сім'ї, найближчого оточення навряд чи можна казати про суттєвий виховний вплив на підлітка та формування його позитивного менталітету тільки за рахунок вивчення курсу "Основи здоров'я".

Для учнів 10-11 класів, за умови профільного навчання, реалізацію валеологічної складової цієї освітньої галузі передбачено за рахунок міжпредметних зв'язків та вивчення варіативного предмета шкільного компонента "Основи валеології" [9]. Іншими словами, українська старша школа може залишитися без скільки-небудь серйозного вивчення питань безпеки та здоров'я. Слід зауважити, що під час підготовки Державного стандарту було прийнято рішення ввести вивчення питань першої невідкладної допомоги до програми курсу «Захист Вітчизни» [5].

Рис. 2. Графік розподілу годин на вивчення питань безпеки в курсі "Основи здоров'я" в 5-му класі середніх шкіл України.

Курс «Захист Вітчизни» відповідно до Державного стандарту вивчається за трьома змістовими лініями:

- основи військової справи та військово-патріотичне виховання;
- основи попередження і захисту у надзвичайних ситуаціях;
- основи медичних знань, надання першої допомоги.

Вивчення курсу передбачає поділ на курс для юнаків та курс для дівчат, проте за бажанням юнаки

можуть вивчати курс для дівчат та навпаки. Таким чином, юнаки залишаються без якого-небудь детального вивчення

основ першої допомоги, незважаючи на те, що надавати таку допомогу їм у подальшому житті доведеться не рідше, ніж жінкам. Курс «Захист Вітчизни» в базовому (інваріантному варіанті) вивчається в обсязі 70 год., що становить по 35 годин в 10 та 11 класах, і може бути збільшений удвічі за рахунок варіативної складової навчальних планів. У цілому курс для юнаків (рис. 3) у своїй основі складається з війсь-

кової тематики. Тематика з цивільного захисту оборони складає 10 годин, що становить 14% навчального часу. Таким чином, українська старша школа залишається без питань повсякденних небезпек, питань формування здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок, питань репродуктивного здоров'я тощо. Курс «Захист Вітчизни» повинен бути розширений та змінений з урахуванням реальних потреб молоді.

Сьогодні також вимагає розширення курсу «Основи здоров'я» та насамперед збільшення кількості годин за рахунок як інваріантної, так і варіативної складової. У тематику слід вносити ширше коло питань, які пов'язані з небезпеками, що виникають під час соціально-політичних та військових ситуацій. Ці питання повинні охоплювати такі проблеми:

1. Поведінку в побуті. Дії у разі відключення води, газу, електроенергії, значного похолодання у квартирі тощо.

2. Формування навичок термінового зв'язку з батьками у разі виникнення небезпечної ситуації в школі, на вулиці чи вдома.

3. Формування психологічної готовності до дій у екстремальних ситуаціях різного характеру.

4. Поведінку у разі виявлення предметів, які можуть містити вибухівку, поведінку у разі потрапляння на заміновану територію тощо. На початку 2014-2015 навчального року UNICEF разом з Міністерством освіти і науки України та Державною службою з надзвичайних ситуацій випустили плакат щодо поводження з предметами, які можуть містити вибухівку (Рис. 4). Проте, розповсюдження даного плакату та робота з дітьми за даною тематикою передбачена здебільшого на рівні факультативу та волонтерства. Але це питання, як і інші, настільки важливе, що повинно бути включене у інваріантну частину навчання.

5. Поведінку у разі проведення військових дій поблизу.

6. Розширити питання виживання в автономній ситуації, включивши питання організації найпростішого укриття, забезпечення тепла, приготування їжі, очищення та знезаражування води.

7. Орієнтування на місцевості з допомогою технічних пристроїв, за допомогою компасу та мап, орієнтування без спеціальних приладів, орієнтування у місті.

8. Правила поведінки при евакуації.

9. Правила поводження та найпростіші правила надання само- та взаємодопомоги при різноманітних ураженнях, в тому числі отриманих внаслідок дії зброї.

Ці питання повинні бути викладені з врахуванням віку дітей. При цьому вважається, що батьки, персонал школи чи інших дитячих установ, а також пересічні громадяни, що опинилися поряд з дитиною, компенсують своїми знаннями та компетенціями відсутність ряду сформованих навичок у дітей, особливо молодшого віку. Але, проаналізувавши подальші програми школи та вищої школи, ми не виявили тематики, пов'язаної з різноманітними небезпеками, в тому числі військового характеру.

Висновки. Сьогодні вимагає не тільки суттєвого збільшення часу на вивчення питань безпеки та здоров'я у школі, але й корегування змісту курсу, зважаючи на розвиток науки про безпеку життєдіяльності людини та валеологічної науки, зарубіжного досвіду, але, перш за все, враховуючи національні особливості, менталітет та реальну ситуацію на Україні.

Суспільна практика дає всі підстави стверджувати, що між шкільними заняттями і рівнем травматизму дитячої та дорослої повсякденної смертності є прямий зв'язок. Людина поводить себе у відповідності з тими моральними цінностями і орієнтирами, зокрема орієнтирами з безпеки, які вона засвоїла ще в шкільні роки. Тому основне завдання школи – дати учням спеціальні знання, вміння і навички виживання в різних життєвих ситуаціях, варіанти правильних дій на випадок небезпечних ситуацій, природних і техногенних катастроф, психологічно підготувати дитину до дій в екстремальних ситуаціях. Школа повинна стати основним інститутом в формуванні людини нового типу – особи, яка орієнтована на власну та суспільну безпеку і здоров'я.

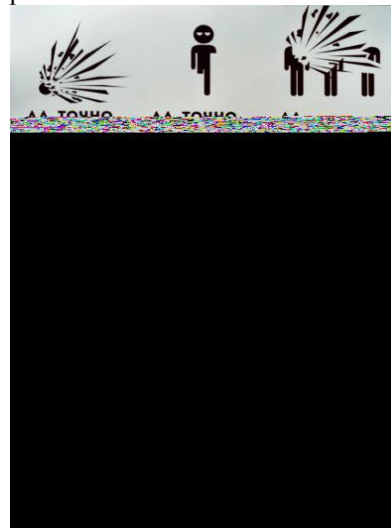
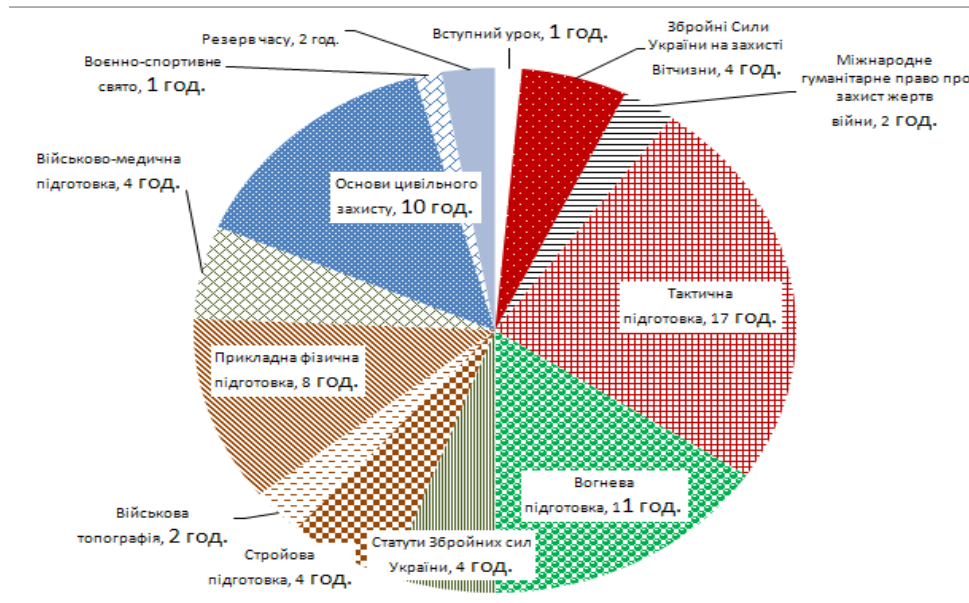

Рис 4. Плакат для ознайомлення з виглядом мін та боєприпасів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Zaplatynskiy V. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa życie na Ukrainie – rzeczywistość i perspektywy. // Edukacja dla bezpieczeństwa – wybrane zagadnienia. (red naukowa A. Kwiatkowski, A. Urbanek). – Slupsk: W-wo Fundacja pro Pomerania. 2013. – S. 175-190. ISBN 978-83-63680-10-7

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 "Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти". Електронний ресурс. Режим доступу: http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednyia/serednya/derzh-standart/derj_standart_pochatk_new.doc

3. Наказ Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України № 572 від 10.06.2011 "Про Типові навчальні плани початкової школи". Електронний ресурс. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednyia/serednya/navchalni-plany/nmo-572.doc>

4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. 2004. № 5. – 16 с.

5. Захист Вітчизни 10-11 класи. Навчальна програма (рівень стандарту, профільний рівень), 2009. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/images/education/average/prog12/zahis>

REFERENCES

10. Zaplatynskiy, V. (2013). Edukacja w zakresie bezpieczeństwa życie na Ukrainie – rzeczywistość i perspektywy. *Edukacja dla bezpieczeństwa – wybrane zagadnienia*. A. Kwiatkowski, A. Urbanek (Eds.). (pp. 175-190). Slupsk: W-wo Fundacja pro Pomerania [in Polish].

11. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 462 "Pro zatverdzhennia Derzhavnogo standartu pochatkovoї zahalnoi osvity"* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 462 "On the establishment of the National standard of

t_st_pr.doc

6. Державний стандарт початкової загальної освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. N 462 Електронний ресурс. Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>

7. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 Електронний ресурс. Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>

8. Бойченко Т.Є., Заплатинський В.М., Дивак В.В. Основи здоров'я 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Перун, 2005. – 47 с

9. Дивак В.В., Бойченко Т.Є., Заплатинський В.М. Програма предмета "Основи здоров'я" (5-9 класи): зміст, ідеї та шляхи реалізації. // Збірник наукових праць. Науковий вісник Академії безпеки та основ здоров'я присвячений VI міжнародній науково-методичній конференції "Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика "БЖДЛ-2007" (Збірник наукових праць на CD). – Київ: Видавничий центр "Наше небо", 2007. ISBN 966-96344-2-3

primary education"]. (2011, April 20). Retrieved from: http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednyia/serednya/derzh-standart/derj_standart_pochatk_new.doc [in Ukrainian].

12. *Nakaz Ministerstva osvity ta nauky, molodi ta sportu Ukrainy № 572 "Pro Typovi navchalni plany pochatkovoї shkoly"* [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 572 "On Typical educational plans for primary school"]. (2011, June 10) Retrieved from:

[http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-
cerednya/serednya/navchalni-plany/nmo-572.doc](http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-
cerednya/serednya/navchalni-plany/nmo-572.doc) [in
Ukrainian].

13. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi serednoi osvity [National standard of basic and complete secondary education]. (2004). *Osvita Ukrainy – Education of Ukraine*, 5 [in Ukrainian].

14. Zakhyst Vitchyzny 10-11 klasy. Navchalna prohrama (riven standartu, profilnyi riven) [Defense of Fatherland. Academic programme (level of standard, specialist level)] (2009). Retrieved from: http://mon.gov.ua/images/education/average/prog12/zahist_st_pr.doc [in Ukrainian].

15. Derzhavnyi standart pochatkovoї zahalnoi osvity [National standard of primary education]. (2011). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].

16. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [National standard of basic and complete secondary education]. (2011). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF> [in

Ukrainian].

17. Boichenko, T. Ye., Zaplatynskyi, V. M., & Dyvak, V. V. (2005). *Osnovy zdorovia 5-9 klasy. Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [Bases of health 5-9 forms. The program for secondary education institutions]. Kyiv: Perun [in Ukrainian].

18. Dyvak, V. V., Boichenko, T. Ye., Zaplatynskyi, V. M. (2007). Prohrama predmeta "Osnovy zdorovia" (5-9 klasy): zmist, idei ta shliakhy realizatsii [The program of the subject "Bases of health" (5-9 forms): content, ideas and ways of implementation]. *Naukovyi visnyk Akademii bezpeky ta osnov zdorovia prysviachenyi VI mizhnarodnii naukovometodychnii konferentsii "Bezpeka zhyttia i diialnosti liudyny – osvita, nauka, praktyka "BZhDL-2007" (Zbirnyk naukovykh prats na CD) – Scientific bulletin of the Academy of safety and bases of health dedicated to the VI international scientific and methodical conference "Safety of Human Life and Activity – Education, Science, Practice "BZhDL-2007" (Collection of scientific works on CD)*. Kyiv: Vydavnychi tsestr "Nashe nebo" [in Ukrainian].

В. М. Заплатинский

АНАЛИЗ ПОДГОТОВКИ ШКОЛЬНИКОВ И СТУДЕНТОВ ПО ВОПРОСАМ БЕЗОПАСНОСТИ, ЗДОРОВЬЯ И ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ В УКРАИНЕ И ЕЕ ИЗМЕНЕНИЯ В СВЯЗИ С ВОЗНИКНОВЕНИЕМ ВОЕННЫХ УГРОЗ

Статья посвящена обоснованию необходимых изменений в содержании образования, в частности школьного, по безопасности и здоровью человека, которые связаны с негативной социально-политической и военной ситуацией на Украине. В статье проанализировано содержание программ по «Основам здоровья» и «Защите Отечества» для школы. На основе анализа программ и комплекса современных опасностей и степени их рисков предложено внести изменения в программы. Изменения учитывают современную сложную социально политическую обстановку, которая сложилась в Украине в связи с деятельностью террористических группировок, проведением антитеррористической операции и высокого риска расширения военных действий.

Ключевые слова: основы здоровья, защита отечества, безопасность жизнедеятельности, учебная программа, образование, школа.

V. M. Zaplatynskyi

ANALYSIS OF SCHOOLCHILDREN AND STUDENTS' PREPARATION CONCERNING SAFETY, HEALTH AND CIVIL PROTECTION IN UKRAINE AND ITS CHANGES IN RESPONSE TO MILITARY THREATS

The article is devoted to the justification of the necessary changes in the content of education, particularly school, concerning safety and human health that are associated with negative socio-political and military situation in Ukraine. The article analyzes the content of the programs on "Bases of Health" and "Defense of Fatherland" for the school. Based on the analysis of the programs and the complex of modern dangers and their degree of risk, some changes to the programs were proposed. The changes take into account today's complicated social and political situation that has developed in Ukraine because of the activities of terrorist groups, carrying out anti-terrorist operation and high risk of military actions expansion. Today's life demands correction of the content of the subjects mentioned above taking into account the development of life safety science and valeology, foreign practices, but, first of all, national features, mentality and present situation in Ukraine. Social experience gives the ground to state that there is a direct relationship between school studies and the accident and mortality rate. That is why, the main task of the school is to provide children with special knowledge, abilities and skills of surviving in different situations, with variants of right actions in case of emergency situations, natural and manmade disasters; to prepare a child psychologically for actions in extreme situations. The school should become the main institution for forming a person of a new type, that it, a person oriented at personal and social safety and health.

Keywords: bases of health, defense of Fatherland, life safety, curriculum, education, school.

Подано до редакції 05.06.14